

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти 4 класу

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів у четвертому класі носить формувальний характер, здійснюється вербально та рівнево на суб'єкт- суб'єктних засадах, що передбачає активне залучення учнів до самоконтролю та самооцінювання на основі наказу МОН України [від 13.07.2021 року № 813 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти"](#)

Формувальне оцінювання дозволяє не лише оцінити знання учня, а й виявити проблеми та вчасно мінімізувати їх. Воно стимулює бажання вчитися без страху помилок.

А саме:

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей

Визначте ціль уроку та залучить учнів до спільного обговорення. Ціль має бути вимірною, адже за допомогою оцінювання маємо з'ясувати, на якому рівні її було досягнуто. На жаль, досить часто цілі формулюються занадто абстрактно, тому їх неможливо виміряти. Як цього уникнути? Спробуйте скористатися:

- принципом SMART (аббревіатура англійських слів, що вказують на характеристики навчальної цілі – конкретна (Specific), вимірна (Measurable), досяжна (Achievable), відповідна (Relevant), визначена в часі (Timed/Timed-bound);
- таксономією Блума (метод визначає шість категорій навчальних цілей: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання).

2. Ознайомлення учнів із критеріями оцінювання

Критерії оцінювання мають точно описувати те, що заявлено в навчальних цілях. Практика показує, що розробка критеріїв спільно з учнями робить процес оцінювання прозорим та сприяє позитивному ставленню до нього. Ознайомте учнів із критеріями до початку виконання завдання та представте їх у вигляді градації (опису різних рівнів досягнення очікуваного результату). Що конкретніше сформульовані критерії, то кращим буде результат.

3. Забезпечення активної участі учнів у процесі оцінювання

У процесі оцінювання слід не протиставляти дітей одне одному, а порівнювати роботу дитини з її попередніми результатами. Акцентуйте увагу лише на позитивній динаміці досягнень. Якщо виникли складнощі в навчанні – обговоріть це з учнем та його батьками індивідуально.

4. Забезпечення можливостей та умінь учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія)

Процес навчання має націлювати учня на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень відповідно до мети діяльності. Рефлексії учнів сприятимуть запитання: «Що нового дізнався на уроці?», «Що привернуло твою увагу?», «Що нового у спілкуванні?», «Що тебе найбільше схвилювало (що нового в емоціях)?».

5. Коригування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання

Аналіз освітньої траєкторії розвитку дитини дозволяє коригувати освітній процес на ранніх етапах та мотивувати учня до навчання. Тому підхід до оцінювання учнів має бути позитивним та гнучким. А що робити, якщо якесь завдання виявиться заскладним і дитина не зможе з ним впоратися? Тоді просто запропонуйте учню щось інше. Це дозволить оцінити та підтримати його зусилля.

Складові формувального оцінювання

Для того, аби формувальне оцінювання було ефективним, розроблено комплекс спеціальних заходів.

А саме:

Педагогічне спостереження за навчальною та іншими видами діяльності учнів протягом року. Для повноцінного аналізу слід спостерігати за дітьми в різноманітних ситуаціях, звертати увагу на зміни в поведінці, емоційні реакції тощо. Варто оцінювати не тільки навчальні результати учня, але і його активність, зацікавленість, мотивацію під час роботи в парі, групі чи індивідуально.

Як фіксувати результати педагогічних спостережень? Заведіть окремий зошит чи розробіть індивідуальну картку навчального поступу учня. Вести його можна в довільній формі, адже це ваш особистий документ, який не має перевіряти навіть адміністрації. Ці нотатки дозволять обрати конкретні навчальні завдання для кожної дитини та допоможе покращити співпрацю з батьками.

Аналіз портфоліо учнівських робіт, попередніх навчальних досягнень учнів, результатів їхніх діагностичних робіт. Що має бути у портфоліо? Насамперед це матеріали, що відображають позитивну динаміку:

- діагностичні та інші письмові роботи (творчі проекти, спільні роботи тощо);
- малюнки та фотографії;
- опитувальники, спостереження та самооцінювання;
- коментарі педагога та батьків;
- список прочитаних книг.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року рекомендуємо проводити **тематичні діагностувальні роботи**.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності.

Самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів. Крім активізації навчальної роботи, ці види оцінювання формують адекватне ставлення учнів до справедливої критики та рекомендацій. А ще сприяють розвитку критичного мислення та зміцнюють учнівський колектив. Як його

проводити? По-перше, слід визначити критерії вмінь та обрати шкалу для само- та взаємооцінювання. Ось декілька варіантів:

- трирівнева шкала оцінювання «мені ще варто попрацювати – я тренуюся – мені вдається»;
- шкала, ідентична до тієї, що застосовується у свідоцтві досягнень;
- шкала, яку ви розробили самостійно.

Під час взаємооцінювання заохочуйте учнів коректно висловлювати думку про результати роботи однокласників.

Оцінювання особистісного розвитку та соціалізації учнів їхніми батьками. Результати формульованого оцінювання мають також відображатися і в оцінних судженнях батьків, що характеризують процес навчання та досягнення дітей. Адже набуті знання та навички слід закріплювати вдома!

Застосування прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу. Ефективний зворотній зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. У ньому слід відображати прогрес учнів, давати поради щодо подолання труднощів.

Підсумкове оцінювання

Тематичне, семестрове і річне оцінювання здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються словами або відповідними літерами:

- «початковий (П)»,
- «середній» (С),
- «достатній» (Д),
- «високий» (В).

Підсумкове тематичне оцінювання здійснюється за результатами виконання діагностичних робіт. При цьому завдання неодмінно мають співвідноситися з певними результатами, визначеними Державним стандартом початкової освіти.

Особливості оцінювання результатів навчання учнів:

- з інтегрованого курсу «Українська мова та читання» (навчальних предметів мовно-літературної освітньої галузі)

Тематичне оцінювання може бути усним чи письмовим, проводиться у формі комплексного тексту (зокрема і в електронному форматі), комбінованої роботи, практичної роботи, усного опитування тощо. Ви самостійно розробляєте завдання та визначаєте кількість робіт.

- з навчального предмета «Математика»

Діагностичні роботи слід проводити наприкінці вивчення кожної теми. Перевагу варто надавати письмовій формі, хоча інколи можна застосувати й усну. Завдання може мати вигляд кейса (практичної або текстової ситуації), комплексне розв'язання якого передбачатиме виконання конкретних математичних дій.

- з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Комплексні діагностичні роботи слід проводити наприкінці кожної теми. Найкращим форматом є кейс (ситуація, текст), до якого пропонуються завдання, пов'язані з результатами з усіх освітніх галузей, що охоплює цей курс.

- з навчальних предметів освітньої галузі «Мистецтво»

Проведення діагностичних робіт не передбачено. Індикаторами оцінювання слугують конкретні результати навчання та формування загальної естетичної компетентності.

- з навчального предмета «Фізична культура»

Оцінювання здійснюється на основі виконання учнями оздоровчих, освітніх, виховних завдань із урахуванням вихідного рівня підготовки учнів, їхніх фізичних можливостей та вікових особливостей.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

Облік результатів завершального (підсумкового) оцінювання, що здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня, фіксується учителем у свідоцтві досягнень. Свідоцтво досягнень має бути зрозумілим документом для батьків дитини або осіб, які їх замінюють, що дає розгорнуте уявлення про навчальний поступ дитини протягом навчального року.

Запропонований зразок свідоцтва досягнень складається з 2 частин:

- перша частина - характеризує навчальну діяльність учня, показники якої підлягають лише вербальному оцінюванню з висновком: «Сформовано/ ще формується»; заповнюється з метою фіксування навчального поступу, у якому оцінюється активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями тощо.
- друга частина - якщо в 4 класі використовують рівневу оцінку, то замість позначки ✓ пропонуємо записувати першу букву назви рівня, якому відповідає результат навчання.

У графі «Рекомендації вчителя» словесно конкретизується сформованість результатів навчання та окреслюються орієнтири індивідуальної траєкторії навчання учня.

Свідоцтво досягнень учня підписує учитель класу, батьки учня, керівник закладу загальної середньої освіти. Оригінал пропонується зберігати батькам учня. Копію документа з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, рекомендується зберігати в особовій справі учня.